

Asia: VN/630/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kunnan ilmastosuunnitelman laatimisen aikaväli (14 a § 1 mom)

Päivittäminen valtuustokausittain on hyvä käytäntö ja monessa kunnassa jo nyt käytössä. Samalla rytmillä päivitetään myös muita suunnitelmia ja strategioita joihin ilmastosuunnitelma muutenkin kytkeytyy. Päivittäminen valtuustokausittain voi myös vahvistaa kunnan poliittisen tason ja uusien kunnanvaltuutettujen sitoutumista kunnan ilmastosuunnitelman tavoitteisiin ja toimenpiteisiin, sekä lisätä tietämystä ja osaamista kunnan ilmastotyöstä. Riskinä on, että kunnanvaltuuston vaihtuessa ja poliittisten valtasuhteiden muuttuessa kunnan ilmastosuunnitelman kunnianhimon tasoa toivotaan alennettavan. Tätä voidaan ehkäistä asettamalla tietty vähimmäisvaatimustaso suunnitelmien sisällölle ja tavoitetasolle.

Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö (14 a § 1–2 mom)

Suunnitelman sisällölliset vaatimukset vastaavat pääosin sitä, miten kuntien nykyisissä ilmastohjelmissä tai muissa tiekartoissa tai suunnitelmissä asiat on käyty läpi. Ilmastosuunnitelman tekemiseen olisi hyvä tehdä selkeä ja ohje, jonka mukaan suunnitelma voidaan laatia huomioiden eri sektoreilla tarvittavat toimenpiteet. Samalla kuntien erilaisuuden takia eri sektoreiden osalta voitaisiin kertoa, mistä tarvittavaa tietoa suunnitelman tekemiseen on löydettävissä.

Suunnitelmalle tulisi olla vähimmäisvaatimus eli päästötavoitteen asettaminen. Kuntien erilaisuudesta johtuen keinovalikoima ja painopisteet ovat hyvin erilaisia.

Valtakunnallisten tavoitteiden huomioiminen lienee selvää, mutta joidenkin kuntien osalta se voi olla haastavaa, jos kunnan tavoitteiden toteutuminen on riippuvainen muusta kuin kunnan asettamista tavoitteista. Tavoitteiden asettamisessa tulisikin selkeästi olla lähtökohtana koko kunnan

alueella tapahtuvat muutokset eikä vain kunnan oman toiminnan ja omien vai-
kuttamismahdollisuuksien tarkastelu.

Suunnitelman sisällön ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä toimenpiteiden valinta voi olla haastavaa, jos suunnitelmaa laadittaessa ei ole hahmotettu kokonaiskuvaa ilmasto-työstä ja tavoitteista. Laajemmin velvoite voi johtaa tilanteeseen, jossa konsulttiyritykset tekevät suunnitelmia ikään kuin liukuhihnalta perehtymättä kunnan tilanteeseen ja todellisiin ilmastotoimenpiteiden mahdollisuuksiin.

Tutkimustieto vaikuttavimmista ilmastotoimenpiteistä ja eri toimenpiteiden päästö- ja kustannusvaikutuksista, kustannustehokkuudesta ja muista (myös välillisistä) vaikutuksista voi helpottaa ilmastosuunnitelmien laadintaa ja lisätä niiden vaikuttavuutta. Kansallisen tietopankin koostaminen eri toimenpiteiden vaikutuksista toimisi tässä suurena apuna.

Kunnan ilmastosuunnitelman seuranta (14 a § 3 mom)

Suunnitelman seurannasta annettava velvoite on hieman ongelmallinen, jos tavoite on tehdä seurannasta sellainen, että siitä tulisi raportoida erikseen jonnekin. Luontevinta olisi, että seurantaan kytkeytyisi esimerkiksi tilinpäätökseen, jossa suunnitelman toteuttamisesta raportoitaisiin kunkin kunnan valitsemalla tavalla. Joissain kunnissa seurannaksi riittäisi varmaan vain vuosittainen kasvihuonekaasupäästöjen raportointi. Toisaalta yhtenäisten ja kevyiden seuranta- ja raportointikäytäntöjen kehittäminen kunnille voisi lisätä ilmastosuunnitelmien vaikuttavuutta, varmistaa että kunta todellisuudessa edistää ilmastosuunnitelmassaan esittämiä toimenpiteitä ja tavoitteita ja helpottaa jatkotoimenpiteiden suunnittelua. Seurannan ja raportoinnin tulisi luontevasti kytkeytyä kunnan muuhun vuosisuunnitteluun, esim. tilinpäätökseen, eikä lisätä työtaakkaa.

Kunnan ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa (14 a § 3 mom)

Velvoite tuntuu hieman päälle liimatulta sillä asian kirjaaminen ei tarkoita tosiasiallista sitoutumista itse suunnitelman sisältöön.

Mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhdessä alueen muiden kuntien kanssa (14 a § 4 mom)

Talousalueilla, jotka muodostavat yli kuntarajojen ylittävän toiminnallisen kokonaisuuden, yhteisen suunnitelman laatimisen mahdollisuus on kannatettava. Kuntayhteistyö ei kuitenkaan saisi johtaa siihen, että sisällöllisistä tavoitteista tehdään kompromisseja tai suunnitelma laaditaan yhteistyössä pelkästään taloudellisista syistä.

Muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksiin ilmastolain soveltamisalalla (21 b § 1–4 mom)

Ei huomautettavaa.

Muutoksenhaku kuntien ilmastosuunnitelmiin (21 b § 5 mom)

Valitusoikeus, jota ei erikseen määritellä voi johtaa tilanteisiin, joissa valittaminen ei kohdistu itse suunnitelman sisältöön vaan toimii jonkun muun tarkoituksena edistäjänä. Muutoksenhakua ja valitusoikeutta tulisi pohtia vielä tarkemmin.

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

Esityksen vaikutukset eivät välttämättä ole tavoitteen mukaisia. Kunnat, joiden ilmastotyö ei juurikaan ole edennyt viimeisten vuosien aikana eivät välttämättä lähde lain suunnitelma velvoitteen mukaisesti viemään ilmastotyötä eteenpäin. Kuntatalouden tulevaisuuden näkyvät ja jatkuva puute resursseista edellyttävät myös tehokkaampia tukitoimenpiteitä sekä aloitteleville että jo ilmastotyötä tekeville kunnille. Tuloksellinen ilmastotyö toimii rohkaisevana esimerkkinä ja voi edesauttaa kuntien yhteisiä toimenpiteitä ilmastotoimenpiteiden toteuttamisessa.

Muut huomiot

Esityksestä ei selviä miten suunnitelman tekemisen velvoitetta valvotaan ja mitä sanktioita suunnitelman tekemättä jättämisestä seuraa. Avoimeksi myös jää millainen suunnitelma täyttää lain vaatimukset.

Jos kunnat eivät laadi suunnitelmaa yhdessä niin jotenkin tulisi huomioida toimenpiteiden ylikunnalliset vaikutukset esimerkiksi joukkoliikenteen toimenpiteet kaupunkiseuduilla.

Leinonen Jari
Joensuun kaupunki - rakennus- ja ympäristölautakunta /
ympäristönsuojelupäällikkö